

DELA VSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
belo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 41.

Sobota 18. maja 1929.

Leto IV.

Mussolini zopet govori.

V italijanski zbornici so razpravljali o dogovoru med Vatikanom in Kvirinalom. Pogodbe je končno zbornica sprejela s 357 glasovi (2 glasova proti).

V razpravi, ki je bila le slavošpev dogodku, se je oglasil tudi Mussolini in v razjasnitev razmerja povedal, da je v Italiji suverena samo Italija, cerkev pa je suverena samo v okvirju dogovorov, to je cerkev v italijanski državi ni svobodna, ampak je vezana po pogodbah.

Na te izjave Mussolinija je odgovorilo papežev glasilo samo toliko, da se z nekaterimi točkami Mussolinijevega govora ne strinja, dalje pa jemlje slavošpev dogovorom z zadovoljstvom na znanje.

Pričakovalo se je, da papež, oziroma Vatikan pove svoje stališče k Mussolinijevi izjavi, kar se pa doslej ni zgodilo. Samo pri sprejemu beneskih gojencev zavoda Kollegium Cavagni je papež Mussoliniju indirektno odgovoril s tem, da je povdarril svojo svetovno duhovno misijo in

dodal, da je v tem vprašanju intrantsigent, da je to njegova dolžnost ter da si ne da govoriti s seboj.

Slovensko klerikalno časopisje je to zadevo omenilo, vendar pa sedaj v zadevi vztrajno molči, ker o zadevi molči tudi drugo časopisje.

Mussolinijeva izjava je v prvi vrsti politična gesta, v drugi vrsti pa značilna za razmerje, ki je nastalo s tako veliko reklamo in propagando med Vatikanom in Kvirinalom.

Po našem mnenju je in ostane ta pogodba — nekako jetništvo obeh partnerjev kljub vsem izjavam.

Papež je pri včerajšnjem sprejemu gojencev jezuitskega kolegija naknadno še izjavil, da pripada vzgoja otrok predvsem cerkvi, nato družini in sploh staršem. Fašisti so pa državni totalitaristi in pravijo, da pripada vzgoja predvsem državi. Kako se bosta partnerja sedaj pogledala? Imeniten je ta sporazum med fašizmom in Vatikanom!

Nova organizacija belgrajske vlade.

V smislu uredbe organizacije vlade z dne 29. marca 1929 so dajstvo in za uvajanje zakonov, oddelkih naslednje:

1. Predsedstvo ministrskega sveta na tri oddelke: pisarna predsedništva, centralni tiskovni urad in obča državna statistika.

2. Ministrstvo pravde na pet oddelkov: obči (sodnopравни) oddelk, pravni oddelk, oddelk za zakonodajstvo in za uvajanje zakonov, oddelk za kazenske in podobne zavo-de ter ekonomsko-računski in na ver-ski oddelk.

3. Ministrstvo za prosveto na tri oddelke: na obči oddelk, za srednji pouk in za osnovni pouk.

4. Ministrstvo za zunanje posle ima pet oddelkov: politični, upravni, go-spodarski, pravni in glavni arhiv.

5. Ministrstvo za notranje posle ima štiri oddelke: za državno zašči-to, za javno varnost, za upravo in za samoupravo.

6. Ministrstvo financ ima pet od-delkov: za državno računovodstvo, za davke, za carine, za katastrofe in posestva in za državne dolgove.

7. Ministrstvo za vojno in morna-rico ima deset oddelkov: general-štabni, adjutantski, ekonomski, arti-lerijsko-tehnični, inženjersko-tehnični, sanitetni, sodni, veterinarski,

kontrolno-proračunski in za morna-rico.

8. Ministrstvo za gradbe ima osem oddelkov: obči, računsko-ekonomski, za ceste, za železnice, za hidroteh-nične zadeve, za arhitektonske zade-ve, za pošto in telegraf ter kontrolni oddelk.

9. Ministrstvo za promet ima de-vet oddelkov: obči, za vzdrževanje, strojni oddelk, prometni, finančni, komercialni, ekonomski, za kontro-lo dohodkov in za brodarstvo.

10. Ministrstvo za poljedelstvo ima pet oddelkov: obči, za rastlin-sko proizvodnjo, za živinorejo in ve-terinarstvo, agrarno politiko in agrarno reformo.

11. Ministrstvo za trgovino in in-dustrijo ima tri oddelke: obči, trgo-vinski in industrijsko-obrtni.

12. Ministrstvo za šume in rude ima tri oddelke: za gozdarstvo, za rudarstvo in za računovodstvo in fi-nance.

13. Ministrstvo za socialno politi-ko in narodno zdravje ima tri oddel-ke: obči, za socialno skrbstvo in sa-nitetni.

Državna uprava bo potemtakem imela pri centralni vladi v vseh mi-nistrstvih 66 oddelčnih šefov, v ka-terih roke se bodo stekale posli dr-žavne uprave.

Franjo Aleš (Wien):

Avstrijski fašizem grozi.

Delavstvo vznemirja vedno bolj novi glasovi o akcijah avstrijskih fašistov. Tudi mala avstrijska republika se ni mogla otresti nevarnosti fašizma in danes po dobrih desetih letih obstoja se more avstrijska buržuazija pohvaliti, da skrbno in zaku-lisno pripravlja zmagoslavno pot sicer doslej neznatnemu, vojaško or-ganiziranemu avstrijskemu fašizmu.

Kritika avstrijskih socialnih de-mokratov v parlamentu je vladajoči razred Avstrije popolnoma diskre-ditala, posebno pa je razgalila kr-ščanske socialce, ki so se postavili v vodstvo avstrijske republike s svojim kanclerjem prelantom dr. I. Seiplom. Vsa odkrita in prikrita stremjenja vladajočega meščanskega

razreda v Avstriji po poslabšanju in celo likvidaciji nekaterih panog soci-jalne zakonodaje so se pod pritiskom socialne demokracije izjalovila; a črtil je čas, ko se je Seipel čutil ta-ko sigurnega, da je javno poklical k sodelovanju avstrijski fašizem.

Fašizem je dvignil svojo glavo. Postopoma in s silno previdnostjo se je pojavil v — delavskih središčih. S terorjem podjetnikov je ustvaril v kratkem času tu pa tam močne edi-nice fašizma v — delavskih vrstah, v najboljše protifašistično organizira-ne centre pa je poslal s svojim pom-pom oboroženo armado sovražnikov delavskega razreda.

Pohod v Dunajsko Novo mesto je bil skromen, tudi na Dunaju samem

se je fašizem blamiral; toda dejstvo je, da je v rdečem delavskem Duna-ju nastopil in pokazal na svoje go-spodarje na Schwarzenbergplatzu in s tem očitno zabrusil vsej avstrijski javnosti, da hoče uvesti — diktaturo fašistov v Avstriji.

Od tedaj ima avstrijska politična javnost priliko opazovati pohod fašizma od dveh strani. Pohod v de-lavske množice ter pritisk meščan-skih politikov od zgoraj.

Poglejmo najprej sliko od spodaj: Kaka naj bo ta? Mar ne podobna oni iz — Trbovelj? Da, prav taka je ta slika: slika plačane orožja proti delavskemu razredu. Pohodi in izzi-vanja fašizma delavskega razreda, organiziranega v socialni demokra-ciji, grožnje z orožjem, krvavi spopa-di, vse to kaže brutaliteto fašizma in njegovo vlogo v meščanskem kapi-talističnem redu. Teror v političnem življenju, teror v gospodarskem, te-ror v obratih, tvornicah in birojih, to je fašističen pohod meščanstva v dobi, ko so razredna nasprotja do-segla svoj višek, ko je gospodarska kriza vzela kapitalistom možnost ve-likega dobička, v času, ko organizi-rani delavski razred zahteva svoje pravice!

In slika od zgoraj? Ali naj bo tu-di ta drugačna? Ne, bistveno enaka spodnji, le s to razliko, da je ta bor-ba borba za kulisami, neodkrita bor-ba, boj politikov z belimi glavicami. V začetku aprila je dr. Sei-pel podal brez pravega parlamentar-

nega povoda demisijo celokupnega kabineta. Zakaj? Zato morda, da so toliko časa mogli iskati novega kanclerja? Zato morda, da so našli v njegovem nasledniku dr. Streru-witzu moža Avstrije? Ne. Dr. Seipel je podal zato demisijo, ker je hotel zgostiti politično sfero Avstrije, ker je hotel dati fašizmu možnost lažjega prodiranja. Dr. Seipel je podal zato demisijo, da so meščanski ideologi mogli razpravljati o krizi parlamen-tarizma, o krizi demokracije. Da, ta-ko je vedno, kadar so v nevarnosti interesi meščanstva. Takrat nastane vedno kriza parlamentarizma in kri-za demokracije. Zakaj? Zato, ker je potlačeni morda že premočen in pre-nevaren vladajočemu!

In kdo je oče, idejni oče tega stanja in teh stremljenj? Nihče drugi ko fašizem.

Avstrija stopa v tako razdobje. Mi vemo, da se razredna nasprotja z vsako gospodarsko krizo vedno bolj ostre, mi vemo tudi, da mora v času, ko se je meščanska normaliza-cija ob prvem energičnejšem pos-kusu vladajočega razreda posrečila, nastati »kriza« parlamentarizma in demokracije.

V Avstriji se razredna nasprot-stva ostre. Fašizem z vso resnostjo prodira. Delavski razred pa, združen v avstrijski socialni demokraciji, od-ločno brani svoje stališče in av-strijski razredno zavedni delavec odgovarja na udarec fašizma z — udarcem.

Kilijan Jankovič.

V Belgradu je umrl predsednik Saveza kovinarskih delavcev, Kilijan Jankovič, ki je dobro znan vsemu delavstvu Slovenije, saj je bil Slo-venec in je tu deloval dolga leta kot vesten funkcionar kovinarske orga-nizacije, kateri je načeloval v najtež-jih časih. V Belgrad se je preselil pred leti kot blagajnik Saveza, ka-teremu je postal pozneje predsednik. Kakor smo ga cenili in čislali Slo-

venci, tako so ga cenili in čislali tudi v Belgradu, kjer je njegova smrt iz-zvala veliko žalost. Slovensko delav-stvo je njegova smrt težko zadela in iznenadila, saj je bil Jankovič v naj-lepši moški dobi. Vzornemu tovarišu, vestnemu funkcionarju ohranimo vsi najlepši spomin.

Težko prizadeti družini naše naj-globlje sožalje.

Cerkvenikov „Greh“ na odru Narodnega gledališča v Ljubljani.

Premijera tega dela, ki je ob svoji krstni predstavi v mariborskem gledališču doseglo pomemben uspeh, se bo vršila v ljubljanski drami v soboto, dne 18. t. m., zvečer.

Režira in inscenira Valo Bratina, ki je z režijami Cerkvenikovih dramskih del dosegel vselej velike uspehe. Sodelujejo še gospa Gabrijelčičeva in gg. Jerman ter Kaukler.

Ta premijera bo interesantna zlasti za-voljo Bratinove režije, ki bo v ljubljanskem teatru njegova prva režija.

Priporočamo vsem sodrugom, da se v čim večjem številu udeležijo premijere so-druga A. Cerkvenika.

Italijanski podtajnik Gandi

potuje po svetu in sklepa prijateljstvo v imenu Italije in Mussolinija. Grandi

je osebni prijatelj Mussolinija in se odločno zavzema za svojega mece-na, ki želi postati dosmrtni državni kancler Italije. Grandi je obiskal v zadnjem času Albanijo, Turčijo in Grčijo, ter se je mudil minule dni na Madžarskem. Pravih uspehov ni do-segel v Grčiji, ker smatra Venizelos, da bi bila zahtevana pogodba z Ita-lijo v nasprotju pogodbi, ki jo ima Grčija z Jugoslavijo. Od 2. do 5. ma-ja pa se je mudil Grandi na Madžar-skem, kjer so ga sijajno sprejemali in sam diktator Bethlen ga je pozdravil in poveljal. Grandi je bil seveda ves navdušen in je konstatiral, da sta madžarska in italijanska fašistična duša eno, ter da nikjer ni našel tako hvaležnega naroda, kakor je madžarski. — Mi mislimo, da se Grandi jako vara. Madžarski narod je svo-bodoljuben in smo prepričani, da je velika večina njega demokratična. Potemkinove vasi madžarske aristo-kracije ne bodo rasle do nebes.

Deležni mesec.

Kakor je bilo v več dopisih že objavl-jeno, je sklenilo Konzumno društvo za Slo-venijo uvesti početkom maja posebno akcijo za razširjenje zadržne ideje, za pridobi-vanje novega članstva in deležnega kapi-tala. — V našem časopisu smo že večkrat povedali, da vprašanje razširitve zadržne-pokreta ni zadeva samega zadržništva, temveč zadeva vseh, ki delujejo za boljšo bodočnost delavskega razreda. V današnjih časih je tembolj važno, da se zavedamo, da

brez dobrih zadržnih organizacij tudi osta-li pokret ne bo napredoval. Stališče delav-skega pokreta je v današnjih časih, radi iz-rednih razmer, toliko bolj oteženo. Stro-kovne organizacije morajo vsled neuravno-vešenega kapitalističnega gospodarstva v marsikaterem kraju čakati na ugodnejši čas in na ugodnejše konjunkturo, da bodo svo-jo akcijo pričele. Proletarska politična stranka, ki je nudila delavstvu marsikatero zaslonbo, je vsled šarlatanskih razmer v

Od danes naprej
vsaj dni v kinu
LJUBLJANSKI DVOR

„EROTIKON“

drama nesrečne ljubezni mladega dekleta Ite, hčerke železničarja.
V glavni vlogi prva slovenska filmska igralka

ITA RINA - IDA KRAVANJA

D eurne predstave vsak dan ob 3., 5., 7. in 9. uri. Mladini neprimerno! Sodeluje pomnoženi orkester. Film izredne lepote, dogodek v filmski umetnosti!

bivši skupščini ukinjena, tako da so preostale intaktne le še združne organizacije, katerim delovanje ni onemogočeno.

Ljudje, ki razumejo klic vsakokratne dobe, se zavedajo, da ne bo zmeraj tako. Gospodarstvo se bo toliko uravnotežilo, da bodo strokovne organizacije lahko uspešno porabile svoje sile, ki so jih v tej dobi stagnacije izvežbale in utrile. Tudi politične stranke bodo prej ali slej delovale. Sedanje dobo pa je treba izkoristiti predvsem za to, da se utrdi **fundament delavskega gibanja**, in to so **gospodarske organizacije**. Zato je akcija Konzumnega društva za Slovenijo kakor nalašč prišla v dobi, ko vsi naši najboljši ljudje lahko sodelujejo, ko so na drugih poljih razbremenjeni. Mi želimo in pozivamo vse, naj se temu klicu takoj odzovejo in po svojih najboljših močeh pomagajo, da bo omenjena akcija dobro uspela.

Konzumno društvo za Slovenijo je povsem pravilno naslonilo agitacijo v delez-nem mesecu na svoj sklep, glede vpeljave starostnega in posmrtninskega sklada. Kakor je na eni strani resnica, da marsikateri dosedanjí člani važnosti tega sklada še povsem ne razumejo, tako je pa na drugi strani tudi res, da je vpeljava tega sklada povzročila v vsej nevtralní javnosti veliko zanimanje za Konzumno društvo.

Dividendarska agitacija se je že precej obrabila. Kakor je imela ta agitacija prvotno veliko privlačno silo k zadrugam, tako je stvar takoj izplahnela, čim je pri-

čela privatna trgovina to sredstvo na demagoški način izrabljati v svojo korist. Sicer so vsa povračila, ki jih daje privatna trgovina, po veliki večini samo pesek v oči, vendar se je pa sistem povračil v Sloveniji že tako razširil tudi med privatno trgovino, da je izgubil vsako privlačnost. Parola pa, ki jo je izdalo Konzumno društvo za Slovenijo, ki obljublja prigrisposodarjeni kapital vračati svojemu članstvu v obliki starostnega in posmrtninskega sklada, ima svojo osnovo, globoko v socialno-političnih zahtevah delavskega razreda, ki gredo za tem, da se od vseh kompetentnih faktorjev zahteva vpeljavo starostnega zavarovanja. Ta parola odgovarja duhu časa in je tako globoka v svojem bistvu, da more pritegniti v svoj krog ne samo ljudi ozkih vidikov, temveč najboljše mislece in največje idealiste.

Tudi nam je na tem, da se začno vprašanja starostne preskrbe ljudskih množic obravnavati na praktičen način. Želimo, da se naše javno življenje in vsa naša politika čimprej prekrvijo z vprašanji, kako odpraviti sedanje nesrečno stanje, ko ogromne množice proletarijata ne vedo, kaj bo z njimi na starost, kaj bo z njihovim pomladkom in kje bodo dobile sredstva za slučaj brezposelnosti. To so vprašanja, ki zarezujejo globoko v življenje, zato želimo, da jih Konzumno društvo za Slovenijo tako hrabri, kakor jih je načelo, tudi z isto energijo izvaja do kraja. Naprej po tej poti!

Dnevne novice.

Aretacija delavskega zaupnika Čanžeka.

Včeraj je bil aretiran bivši oblastni poslanec in delavski zaupnik Čanžek, ki je zaposlen v mariborski železniški delavnici. Preveden je bil v tukajšnje zapore. Zakaj je bil aretiran, ni še prav znano, menda pa je aretacija v zvezi s proslavo 1. maja. Čanžek se je zadnja leta udeleževal le kot oblastni poslanec, po razpustu oblastne skupščine se je pa umaknil iz političnega življenja. Zato je njegova aretacija vzbudila precejšnjo pozornost. Čim bomo izvedeli kaj več o razlogih te aretacije, bomo še pisali.

Ob sklepu lista smo bili obveščeni, da je bil sođr. Čanžek danes dopoldne izpuščen iz zaporov.

Občni zbor ljubljanskih hišnih posestnikov. Hišni posestniki so imeli v soboto občni zbor. Z novim stanovanjskim zakonom so zadovoljni (zato pa najemniki niso), z ljubljanskim občinskim svetom pa ne. Tudi hišni posestniki so proti kopališču na Saví. Grozovito jih muči avtobusni pro-

met. Zato bodo zahtevali, da naj avtobusi vozijo samo do periferije mesta, v mesto samo pa ne smejo. Peče jih dalje, da namerava pravoslavna občina sezidati svojo cerkev v Trubarjevem parku. Že iz teh stvari je razvidno, da društvo ne ve, kaj bi pravzaprav delalo. Vtaplja se v pesku, misleč, da plava med nebotičnimi gorami svojih nalog.

Trubarjev park in pravoslavna cerkev. V Ljubljani nameravajo zgraditi pravoslavno cerkev v Trubarjevem parku. Pravoslavni verniki imajo pravico, da zgrade cerkev, če čutijo to potrebo. Vsekakor pa Trubarjev park, ki tvori pričetek tivilskega parka, ni primeren prosto za cerkev, ker je mnogo primernejših prostorov. Pred park nikakor ne spada tako zbirališče ljudi, zlasti, ker ta prostor leži tik ob glavnem potu v tivilskega sprehajališča.

Dobava premoga za državne železnice. Koncem minulega tedna je bila v Beogradu konferenca, na kateri se je razpravljalo o dobavljanju premoga. Konferenca je konstatirala, da se nakopije v državi dovolj dobrega

in zadostnega premoga za vse državne železnice. Tudi cene so sorazmerne z inozemskim premogom. Podjetniki so izrekli željo, da se dobava premoga razdeli na vse, tudi na manjše premogovnike. Ali so tam kaj govorili o rudarskih mezdah in socialnem položaju rudarjev sploh, tega poročilo ne pove. Na konferenci so bili navzoči tudi ministri dr. Korošec, dr. Mazuranič, dr. Švrljuga in inž. Radivojevič.

Donos državnih monopolov v letu 1927-28. Monopolske uprave tobaka, soli, petroleja, vžigalic, cigaretnega papirja in vrednostnih papirjev so dali 2963 milijonov dinarjev dohodkov, stroškov pa 536 milijonov. Monopoli se torej sijajno rentirajo.

Socijalistična internacionala je vložila v Ženevi pri Zvezi narodov doslej nad 11.000 peticij za razorožitev. To dokazuje, da postaja zahteva po razorožitvi vedno bolj splošna. Peticije pa še niso bile vložene iz vseh dežel.

Za razorožitev? Predsednik Zedinjenih držav je predložil kongresu zakonski načrt, po katerem ima pravico za časa vojne uvesti splošno voj. dolžnost za vse moške, stare od 18 do 45 let. Zakon se utemljuje s tem, da se vojna hitro konča, če je država pripravljena, če pa ni, pa dolgo traja. — Splošna vojaška dolžnost je pa le takrat kaj vredna, če imaš kanone, puške, aeroplane, bojne ladje, strupene pline in denar. — Pa še skličejejo mirovno konferenco in podpisujejo Kellogove mirovne pakete! Potrebno je v prvi vrsti novo svetovno naziranje!

Tridesetletnica haaškega mirovnega sodišča. Dne 18. maja 1899 je bila otvorjena prva haaška konferenca za mir. To je bila prva mednarodna ustanova, ki naj bi poravnala meddržavne spore, a je imela le bolj moralne uspehe. Posledica mirovnega sodišča v Haagu je Zveza narodov v Ženevi, ki je pa tudi nadaljna etapa v razvoju mirovnega vprašanja, nikakor pa ne korporacija, ki bi že danes lahko garantirala za svetovni mir. Mirovno sodišče v Haagu še vedno posluje in ima tam svoje prostore v velikanski moderni lastni palači.

Mussolini je rekel v svojem govoru v parlamentu, da bi cerkev provala, če bi bila ostala v Palestini. Do nje današnje veličine ji je pomagal Rim in rimski imperij.

Nova intriga v Italiji. V soglasju z Italijo in Vatikonom so pričeli na Bavarskem, v Avstriji in na Madžarskem konservativni pristaši habsburške dinastije, da se navedene tri »katoliške« dežele zblizajo in delajo gospodarsko in politično skupaj ter proti zedinjenju Avstrije z Nemčijo. To je vsekakor nova akcija, ki ima namen ustvariti v srednji Evropi močnejše ognjišče reakcije, enako pokojni avstro-ogrski monarhiji. Ne-

Vaša želja je

imeti čevlje, kateri se dobro priležejo, da so čevlji prvostvorne kvalitete ter po odgovarjajoči najnižji dnevni ceni

Uresničite to željo

z nakupom

KARO
ČEVLJEV

Maribor, Koroška c. 19

dvomno pa je že danes, da iz te moke ne bo kruha, ker reakcija kljub temu, da večkrat nastopi, vendar ne vrže razvoja več v nekdanjo temo. Konservativci in reakcionarci naj svoje relikvije spoštujejo, če jim to ugaja; evropski narodi pa ne pojdejo za njimi.

Socijalisti na Saksonskem napredujejo. Na Saksonskem so se v nedeljo 12. t. m. vršile volitve v deželni zbor, ker so bile volitve iz l. 1926. zaradi nekih nepravilnosti razveljavljene. Socijalisti so pridobili mnogo glasov in tudi dva mandata več in imajo sedaj 33 mandatov. Izgubili so nemški nacionalci kot tudi komunisti, ki so pričakovali, da jim bodo prvomajski nemiri prinesli uspeh. Tudi »hakenkreuzlerji« so zvišali svoje mandate od 2 na 5. Starosocijalisti so tudi izgubili od 4 mandatov 2.

Novi graški občinski svet pred konstituiranjem. Laskavo priznanje za sodruga župana Muchitscha od strani meščana. List »Der Tag« piše med drugim o izjavi meščanskega pisatelja Rudolfa Hansa Bartscha iz Graza, ki je še pred občinskimi volitvami napisal v »Tagespost« sledeče: »Šele socialdemokrat, bivši pekovski pomočnik in sedanjí župan Vincenc Muchitsch, je moral priti, da je Grazu, enemu najstarejših mest v nemških deželah, dal zopet ugled, ki mu gre. Kar so meščanski zastopniki skozi desetletja zanemarjali v blagor mesta ter njegovih prebivalcev, to je ta socialdemokratski župan zopet popravil.« To je pač spridevalo za našega rojaka, prijatelja ter sodruga Muchitscha, za katerega bi ga mogoč marsikdo zavidati. Menda ni dosti meščanskih politikov, ki bi upali pokazati toliko močnatosti ter v široki javnosti priznati nasprotniku zasluge ter obenem izreči sodbo nad malomarnostjo meščanskih mandatarijev, ki pač radi paradižajo ter mnogo govore, zato pa tem manj delajo. Graški volilci to v precejšnji meri razumejo in sodruga Muchitsch je lahko ponosen, kajti najlepše priznanje zanj in za čeli soc. obč. klub je pač to, da dobiva od volitev do volitev vedno več glasov in mandatov. B.

Zopet »Heimwehr«. V nedeljo 5. maja so imeli »heimwehrovci« zopet svoj zlet v St. Pöltnu. Radi obsežnih varnostnih ukrepov in popolnega ignoriranja s strani delavstva, ni prišlo pri tej priliki do nobenega incidenta. Pač pa so »heimwehrovci« na povratku domov zopet uganjali svoje ekscese. Kapitalisti, ki jih podpirajo, so jim tudi ta dan napolnili železce z alkoholom in jim dali na razpolago svoje tovarne avtomobile za povratek. Na povratku so prvi začeli razgrajati v Wötzersdorfu, kjer so se pa jedro umaknili premoči delavstva; enako so skušali v Stockerau, v Garsu, Pottendorfu ter v Berndorfu provočitati pre-

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

111

Dovolj moči je v mladem človeku. Pokažimo, da teče v nas živa, zdrava kri. Vse ostalo, kar ni naše, kar ni Človekovo, naj zgine v lastni gnolobi. Mi pa gremo naprej in zato vas danes, ko smo prvič stopili pred svet, pozdravljam s klicem ruskih splavarjev, ko vlačijo težke barke po matjuški Volgi: »Ej uknem! Pojdjom vperjod!«

Leo je odstopil. Dvorana je molčala. Za trenutek se ni ganil nihče. Kot da so vsi prisluhnilí, čakali, da izzvene uporne besede mladega, odločnega človeka, ki jih je govoril z ostrijo glasu in z nekim prezirom do vseh tistih, ki niso z njim. Mučno tišino je presekala plosk dijaštva. Tudi ostalo občinstvo je sledilo. Gospod Popović, odlični vrtnar, se je magnil iz svoje lože v ravnatelevo.

»Gospod ravnatelj, ali ni korajžen ta fant? Kaka samozavest...« Gospod ravnatelj se je nasmehnil. Njemu očitvidno ni bilo po godi.

»Ni dobro, če govori prologe mladina sama. To bi moral opraviti kdo izmed profesorjev. Do sedaj je tudi bila taka navada.«

»Ti pa so pretrgali s tradicijo. Sin mi je dejal, da so nekateri dijaki hoteli profesorja za prolog, toda Vuk ni dopustil. Meni imponira njegov govor. Nekaj zdravega zveni iz njega.« Ker pa gospod ravnatelj ni delil njegovega mnenja, ga je navdušeni Popović pustil. Nekaj je premišljal.

»Kaj misliš, papa?« ga je vprašal sin.

»Fantu bo treba poskrbeti šopek.«

Stopil je v gledališko pisarno in telefoniral domov, da morajo takoj pripraviti velik šopek in ga prinesiti v gledališče. Med tem je mladi violinist odigral in nastopil je Mirko. Tiho, kot senca je stopil na vzvišeno mesto ob oknu in začel brati svoje pesmi. Besede niso bile besede. Kot da plavajo galebi nad spokojno morskó gladino, so se izlivalo po odru, v dvorano in marsikatero dekle je zadrželo ob tej nežni godbi mladega srca. Sredi nežnosti pa se je skrivala trpkost, težka slutnja trpečega, bolnega človeka.

Vem, da bom umrl.

Kot ugasne zvezda na nebu,

bo neopaženo ugasnilo moje

življenje...

Žejen sem,

žejen lepote, pomladi, zdravja...

Tako je končal, se poklonil enkrat, dvakrat, ker je izzval plosk. Že je hotel z odra, ko mu je Leonov brat prinesel majhen šopek belih napeljev, v zelenje povitih. Sprejel ga je, presenečen je bil. V mali omotici je stopil za oder.

»Kdo je to prinesel, Leo?«

»Ne vem,« je zanikal ta in šel naprej. Mirko se je zatekel k Frančku. In ta mu je izpovedal: »Milena ga je prinesla in naju prosila, da ti ne poveva...« Mirko to so se orosile oči. »Uboga Milena! Sebi je pritrkala, da mi je kupila te bele nageljčke. Ko bi vedel učitelj Kotnik, kdo ve, kako bi bilo. Zadnjič sta se zaročila. Povedala mi je na

cesti. Toliko, da ni zjokala na glas. Zakaj mora iti njeno vižljenje na tako pot, zakaj nisem tako močan, da bi ga usmeril v drugo stran? ...«

»Tiho, poslušaj, kako divje igra Lizstovo rapsodijo.«

Mirko je izginil v garderobo, kjer se je zjokal ob belem šopku dekleta, ki ni bilo njemu namenjeno. Franček je bil nervozen pri nastopu. Sekal je besede svojih pesmi tako, da je bil dvom nad bogom in ljudmi še ostrejši in jasnejši. Kam? Kdo smo? Saj je vse zastoj. Tako je govorilo iz njega, le na koncu je zazvenelo kot tih akord upanja. Kosci brez kos smo, trava zeleni, rodi... Samo kose, kose najdemo... Za tem je igral kvartet in luč je spet zasvetila v dvorani. Vse je hitelo v večjo na zrak. Dijaštvo je bilo veselo, navdušeno. Vse se je izteklo do sedaj še gladko, tako, da razen majhnih pomislekov glede prologa ni vzbudilo nobenih tresljajev v možganskih celicah navzočih profesorjev in ravnateljev.

Na odru pa je vladala nervoznost. Leo se je hitro maskiral v bledega, mladega študenta in pregledoval, če je vse na mestu. »Hitro! Hitro! Da ne bo odmor predolg,« je tiral delavce in inspicijenta. Njegova sreča je bila, da se je spomnil še kovčka, v katerem je bil samokres. Kovček pa je bil zaklenjen. Leo je nahrulil brata: »Kje je ključ!« Brat se ga je ustrašil, iskal po vseh žepih, a ključa ni mogel najti. To je spravilo Leona povsem iz ravnotežja.

»Zastor bi se že moral odgrniti, sedaj pa ni ključa.« Tako je begal po odru sem in tje in iskal ključ povsod, kjer ga ni bilo moči najti.

tepe. V Garsu so ranili pet delavcev. Najhujše je bilo v Leobersdorfu: tam se je ravno vršila neka delavska veselica. Ko so se »heimwehrovci« pripekljali v tovornem avtu pred delavski dom, kjer se je ravno plesalo, so poskakali iz avtomobila, vdrlji v lokale in začeli slepo mahati z ročnimi vojaškimi lopatami po navzočih, vseh, po ženskah in moških. Šele po daljšem boju se jih je posrečilo izgnati; poskakali so zopet v svoj avtomobil in jo odkurili. Na bojišču je ostalo več težko ranjenih, med njimi obratni zaupnik in občinski svetnik S. Kodelka. Delavstvo v bližnjih tovarnah je drugi dan vstopilo v protestni štrajk. Taki so torej vrstili javnega reda in ljubljenci prelata Seipla, za katere se tudi naš »Slovenec« toplo zavzema.

Nemški komunisti so po prvomajskih dogodkih v berlinskem državnem zboru zelo razburjeni. Več njihovih protestnih resolucij je bilo odklonjenih od večine. Zato so začeli z ropotom. Več članov njihovega kluba je bilo od sej izključenih. Komunist Kastner je zaklical proti večini: »Ne brigamo se za vaše prepovedi in vaša nasilja, ki nas ne bodo ovirala, da nadaljujemo svoj revolucionarni boj. V tem trenutku, ko boste vi napovedali vojno Rusiji, bomo mi razvili meščansko vojno, da preprečimo vašo oboroževanja.«

Na Dunaju je bil po večdnevni razpravi obsojen 17letni dijak Artmann, ki je bil obdolžen, da je umoril očeta in mater, in sicer pred sodiščem za mladoletne na 7. oz. na 10 let ječe. Fant je bil edini sin dobro situiranih staršev, ki so ga zelo slabo odgojili, pa jim je končno zrastle čez glavo. Dejanje je sicer po dolgem zaslišavanju deloma priznal, vendar pa je mišljenje javnosti deljeno, da li je res on morilec ali pa sta se oče in mati medsebojno umorila kakor on trdi.

Novi avstrijski kancler je hotel že odstopiti. Dunajski župan S. Seitz kot deželni glavar je izdal naredbo, s katero prepoveduje vse nadaljne nastope takozvanih samobramnih formacij, med temi je pred vsem zloglasni »Heimwehr« in še nekoliko meščanskih bojnih društev in seveda tudi socialistični »Schutzbund«, ki je bil ustanovljen šele tedaj, ko so začeli terorizirati delavstvo razni »frontkämpferji«. Ta prepoved pa je povzročila silno zmedo med krščanskimi socialci, ki so razbiti v dva dela in ne drže več discipline, odkar je prelat Seipel izmaknil pete. En del istih stoji pod vplivom znanega dr. Mataje, drugi del pa pod Kunschakovim vodstvom. Mataja je odločno za »heimwehrovce«, med tem pa je Kunschak proti njim. In to je novega kanclerja spravilo v mučen položaj, kajti »Heimwehr« je napovedal nastop za nedeljo na Dunaju in so tedaj eni zahtevali, da naj Streeruwitz zabrani ta nastop, drugi so pa, nasprotno, zahtevali, da naj fašisti nastopijo ter naj se naredba župana Seitzja prezre. Streeruwitz ni vedel, komu naj bi ustregel in je hotel demisionirati, kar pa je končno Kunschak s svojo močno avtoriteto preprečil.

Glasila avstrijskih socialistov, zlasti »Der Abend«, ostro obsodijo prepovedi in nastop vlade v Berlinu 1. maja. Pravi, da se minister-socialist ne sme nikdar tako daleč spozabiti, da bi prepovedal javno praznovanje 1. maja, za katero se je delavstvo s toliko žrtvami že 40 let borilo. Eventuelni izgrede bi se dali tudi na drug način preprečiti.

Za nov krematorij v Pragi so razpisana dela. Za njegovo gradbo je predvidenih 10 milijonov Kč. Drugod se drug za drugim gradijo krematoriji, kedar li bomo tudi v Jugoslaviji dobili prvega?

Nedeljske parade na Dunaju so potekle povsem mirno. Heimwehrovci je marširalo iz cerkve, kjer so blagoslovljali neko svojo zastavo in kjer jim je neki fajmošter držal navdušen krvav govor proti rdečkarjem, komaj 1800. Članov socialističnega »Schutzbunda« je bilo na cesti 30.000, in delavskih telovadcev, ki so prihiteli na telesnovojni dan, tudi 20.000. Nižjeavstrijska deželna vlada je po vzgledu dunajskega deželne glavarja S. Seitzja prepovedala v bodoče vse pohode civilnih bojnih čet.

Pri občinskih volitvah na Francoskem so skoraj vse stranke ohranile isti položaj kakor so ga imele pred volitvami. V večjih mestih so zmagali socialisti.

Organizator avstrijskih »Heimwehrov«, nemški stotnik Pabst, je prejel velike vsote iz Nemčije v svrhu organiziranja avstrijskih fašistov; tako je iz samega fonda za podpiranje inozemskega nemštva prejel nad 60.000 zlatih mark, velike vsote je prejel tudi iz proračuna notranjega in zunanje nemškega ministrstva, vendar pod raznimi skrivnimi naslovi, tako da minister sam o tem ni vedel. Šele v zadnjem procesu proti Jorusu je vse to prišlo na dan.

Kunšak, avstrijski krščansko-socialni poslanec, je odložil vse svoje funkcije v stranki. Na javnem shodu je izjavil, da nikakor ne more soglašati s tistimi krščansko-socialnimi krogi, ki se identificirajo s »heimwehrovci« in jih podpirajo (Seipel, Mataja, Jerrabek), ker to neizbežno vodi v meščansko vojno. Dejal je, da si je nemogoče predstavljati, da bi se dunajski socialni demokrati, ki razpolagajo z 250.000 možmi dobro organiziranega »Schutzbunda«, brez boja udali heimwehrovskemu fašizmu. V trenutku, ko bi skušali napasti Dunaj, bi se vnela meščanska vojna tudi po vseh drugih avstrijskih mestih, izid bi pa bil zelo negotov, pač pa bi sosedne države to priliko vporabile, da Avstrijo zasedejo. Zato Kunšak in s njim večina krščansko-socialne stranke odklanja odgovornost za tako politiko. Naš »Slovenec«, prijatelj avstrijskih fašistov, naj si to dobro zapomni.

Zrakoplov »Zeppelin«, ki se je v četrtek jutraj podal drugič v Ameriko, kamor je bil baže prodan, se je moral, ko je že

preletel Francijo, vrniti, ker so se mu nekateri stroji pokvarili.

V Moskvi in Leningradu se vrše demonstracije proti nemški vladi radi dogodkov 1. maja v Berlinu. Izraža se simpatije nemškim komunistom in obsoja zlasti nemško socialno demokracijo, ki ima večino v vladi, češ, da je odgovorna za te dogodke. Nemški poslanik v Moskvi je vložil pri sovjetski vladi protest proti govoru vojnega komisarja Vorošilova prilikom praznovanja 1. maja v Moskvi (v katerem se je ostro izrazil proti nemški vladi radi prepovedi prvomajskih demonstracij v Berlinu) in pa proti temu, da so se v Moskvi v obhodih nosile žaljive karikature nemških državnikov. Sovjetska vlada je to obžalovala in obljubila uvesti preiskavo. Proti zadnjim demonstracijam v Leningradu je nemški poslanik zopet protestiral. Sovjetska vlada je na to odgovorila, da v sovjetski Rusiji obstoji svoboda zborovanja in izražanja in da zato ne more prepovedati svojim državljanom, da ne smejo dati duška svojim občutkom. Kakor vse kaže, postaja dosedanje prijateljstvo med Nemčijo in Rusijo vedno bolj rahlo. Mi, pri nas na jugu, ne moremo ugotovljati, v koliko je mogoče temu kriva nemška socialna demokracija; mogoče bi se dalo te stvari, ki nas spominjajo na krize v letih 1914. in 1919., na kak drug način rešiti. Vsekakor imajo komunisti zopet novih snovi za svoje agitacije. Vzor ostane slej ko prej velika ideja, ki je vstvarila današnji Dunaj.

V Perziji in v Turkestanu je divjal prošli teden silovit potres, ki je razdejal 50 vasi in mest. 3000 ljudi je mrtvih, mnogo tisoč ranjenih. Boda in lakota je nepopisna. Ruski rdeči križ je poslal v Perzijo z letali zdravnike, bolniške strežnice in zdravila, vendar še premalo za tolikšno bedo. Tudi mesto Ashabad ob perzijski meji, ki se ga še marsikak naš vojni vjtnik spominja, je hudo trpelo.

Huda dinamitna eksplozija je na najprometnejši ulici Turina v Italiji razrušila hišo, in je bilo pri tem 10 mrtvih in 10 težko ranjenih.

Živ pokopan. V neki nemški vasi so prošli teden pokopali 78 letnega kmeta Krausa. Ko so že pogrebci odšli s pokopališča, je slišal grobar iz napol zasutega groba trkanje in stokanje. Ves preplašen je zbežal v občinski urad in župan je odredil komisijonelno preiskavo. Komisija se je pa sestala šele čez šest ur in ko so grob odprli, so našli Krausa v resnici že mrtvega. Iz njegovega položaja se je dalo sklepati, da je bil živ pokopan, kajti ležal je na strani, roke je imel vse razprskane in obraz ves posivel, ker se je zadušil.

Človeško življenje obstoji iz samih malih priložnosti, ki naj bodo kar najbolj ugodne. — Vsaka poedina bo za Vas lepša, če se ne mučite. — Za pranje vzemite torej SCHICHT-ov »RADION«.

Kultura.

Bagard Veiler, Proces Mary Dugan.

(Repriza na mariborskem odru 14. maja.)

»Tako bi skoro lahko rekli, da tudi nedolžno obtoženi vrši državi svojo dolžnost.« (Resno mišljene besede drž. pravdnika, ki morajo vzbuditi pri publiku nasmešek.)

Komad, vzrasel iz povojnega življenja, iz dobe, ki se odlikuje po množestvinih justičnih umorih. Protest proti okostenosti sodobnega postopka pred sodišči, kjer ubogega dekleta, ki je povrh še »metresa« (?), ne smatrajo za verodostojno pričjo, dočim je gospa iz boljših krogov zvišema nad vsak sum. Po ideji nam je komad simpatičen, dasi bi se dala ta ideja bolje obdelati v eseju ali noveli. Pa je v kljub temu prav, da z igro ponazorjuje Amerikancem, ki imajo ta komad na vseh odrih na stalnem repertoarju, bedastočo v se zaljubljenega, zverženega paragrafarstva — kajti komad ob dobri režiji in igri odpira oči.

Tri napeta dejanja. Igra sama nas je povsem zadovoljila in predaleč bi zašli, če bi hoteli pohvaliti vsakega posameznika, kajti spretna režija je znala pritegniti tudi statiste k pravemu sodelovanju. Podčrtamo pa naj posebej izborni kreacijo Skrbniška (Galvay), temperamentno igro Rakušev (Jimmy Dugan), ki je dokazal, da ne zna biti samo dober ljubimec, mirno in premišljeno, do podrobnosti izdelano igro Bukškove (gospe Rice), pred vsem pa igro Kraljeve (Mary Dugan), ki je znova dokazala, da je umešnica širokih kvalitativ; dober je bil tudi Rožanski (sodnik), dočim nas je Pavle Kovič (sodni sluga) zadovoljil bolj z masko kot pa z igro.

Režiser Joško Kovič je znal s scenarijo ustvariti vtis prave potorne obravnave, podčrtati bi pa moral v celoti še bolj njeno okostenelost. Talpa.

Detoljub.

Dragi starši!

Prosimo Vas, da si pridržite nedeljsko popoldne, dne 26. majnika 1929, kot prost dan, ker Vas mi vabimo, da obiščete ob 15. uri naš skromni dom »Detoljubov« na vrtu »Ljudskega doma« na Ruški cesti 7.

Ob tej priliki se vrši letošnji občni zbor, na katerem boste natančneje izvedeli o življenju in delovanju otrok preteklega leta.

Sporočiti Vam hočemo tudi, kako si predstavlja društvo zaščito in skrbstvo otrok, da lahko pomaga staršem v njihovih težkih skrbih in dolžnostih pri vzgoji njih ljubljencev.

Prosimo Vas za točnost ter Vas pozdravljamo s prisrčnim »Družinstvom«.

Maribor, 17. 5. 1929.

Odbor.

„Naš zakon je srečen,“

pravi mlada gospa Mica. „Zmeraj imam časa za svojega moža, tudi ko se pere perilo. Jed je vedno ob času gotova, ker RADION pere perilo sam.“

Varuje perilo!

Maribor.

JUBILEJ DELA.

Te dni praznuje učiteljstvo mariborskih osnovnih in meščanskih šol desetletnico, odkar je prevzelo posele od osovja predprejratnega režima. Gre torej za desetletnico sedanjih šol. Res je, da se v bistvu ta zelo razlikuje od poprejšnje in da pomeni ta razlika velik napredek. Glavna naloga poprejšnje šole je bila, da ustvarja in ohranja v slovenskem morju ležečemu mestu nemški značaj. Zato je bilo nujno, da se ves dotok prebivalstva, ki bi sicer prirodno ogrožal nacionalni karakter mesta, hitro ponemči. In ponemčevalnice so v bistvu bile te šole pred prevratom. Temu edinemu namenu se je moralo vse drugo podrediti, četudi na račun pouka samega. Dogodki pred desetimi leti so napravili tem razmeram konec. Mariborske šole so v aprilu 1919 prevzeli slovenski učitelji, ki so morali novo šolo šele postaviti. In letos praznujejo desetletnico svojega dela in v soboto se sestanejo k zborovanju, da pogledajo, je-li to delo rodilo tudi kaj uspehov. Ako to delo pogledamo mi, moramo priznati, da je razlika med staro in današnjo šolo znatna in da preteklo desetletje vsaj na šolskem polju ne pomeni pasivnega zaključka. Sicer gre del tega napredka na rovaš časovnega razzorja, ki tudi v preteklem desetletju ni stal, en del pa na račun lokalnih upravnih činiteljev, predvsem mestne občine. V mestnem občinskem svetu se je porodila marsikaka inicijativa šoli in mladini v korist. Vse to pa bi ne nosilo dosti prida, da ni učiteljstvo teh inicijativ poprijelo in dobrih želja mestnih in drugih očetov izvedlo. Da ni s svojo lastno inicijativo hitelo bogateti svojo novo šolo. V tem obstoja vsekakor velika zasluga učiteljstva. — Ako si sedaj to šolo nekoliko pogledamo, vidimo napredek v glavnem v dveh smereh. Prvo, šola se je približala ljudstvu. Kaj takega kakor »socialne šolske ustanove« pred vojno v Mariboru niso poznali. Edino, kar so imeli, je bil takozvani »Knabenhort«, deško dnevno zavetišče, ki pa je bilo ustanova privatnega društva in ni toliko sledilo socialnim namenom, kakor onemu edinemu cilju tedanjih dni, ponemčevanju. Tudi ta zavod se je ob prevratu prevzel. Iz njega pa se je razvilo močno dečje dnevno zavetišče za dečke in deklice, ki sprejme danes preko 100 otrok, ki bi sicer bili prepuščeni cesti, a samostojni dečji dom, ki je danes v oskrbi oblastne samouprave, prevzema in oskrbuje otroke, ki so izgubili starše ali katerih iz socialnih razlogov pri starših ni

mogoče pustiti. V zvezi s temi zavodi deluje mladinski svet mestne občine, ki vzdržuje tudi generalnega varuha, ki ima nalogo paziti na one mestne otroke, ki so postali sirote. Mestna občina je menda prva v državi nastavila posebnega šolskega zdravnika, ki v zdravstvenem pogledu čuva šolsko mladež. V zvezi s tem se letno s pomočjo mestne občine in raznih mladinskih organizacij pošiljajo slabi otroci na okrepitev v počitnicah na morje in v zadnjem času tudi na Pohorje. Iz vrst učiteljstva samega je nastala organizacija »Društvo za podpiranje revnih učencev«, ki s pomočjo mestne občine vsako zimo dobesedno obleče več stotin otrok. Dotacije mestne občine omogočajo, da so na mariborskih šolah vsi učenci oskrbljeni s potrebnimi učnim pripomočki. V časih najhujše krize pa je vzdrževala mestna občina šolsko ubožno kuhinjo, ki je nad sto otrokom nudila v zimskih mesecih toplo kosilo. Tega vsega nekoč ni bilo. Torej vsekakor lep napredek. V drugi smeri pa vidimo napredek tudi v šoli sami. Šolska reforma je sicer tudi pri nas še stvar bodočnosti. Eno pa postoji. Stremljenje učiteljstva, da se ž njo spozna in da ustvari za njo pogoje. To je popolna zasluga njihov. Menda prvi v državi, so se oni lotili tega dela, ki je osredotočeno v njihovi posebni organizaciji »Pedagoški centrali«. Šolske delavne zajednice niso v Mariboru več tuja stvar in polagoma, a konstantno moremo v tem pogledu beležiti napredek. Posebno podčrtan je princip dviga ročnega dela k duševnemu, ki je ustvaril na mariborskih šolah številne delavnice, katerih matico, delavnico na deški meščanski šoli, bi vsekakor kazalo vsakemu, da si jo ogleda. — Mi čestitamo učiteljem njihov jubilej in se radujemo ž njimi v trdni veri, da nas bosta nadaljni razvoj in njihovo bodoče delo vedla vsak dan bližje.

Mariborski občinski svet je imel svojo III. redno sejo, ki se je vršila v torek, 14. in v sredo, 15. maja, od 6. do 9. ure zvečer. Seja pa še ni končana, ker so ostale nerešene razne personalne zadeve. Zato se bo po izjavi g. župana vršila prihodnji teden seja, ki se bo bavila z afero v pogrebnem zavodu. Seja je imela precej obsežen dnevni red in je kljub temu še mnogo važnih vprašanj, ki niso bila niti na dnevnem red postavljeni. Danes se mislimo baviti samo splošno s potekom te seje in se bomo na detajle vrnili v prihodnji številki. Seja je bila sprva tajna, ker je župan poročal o ugotovljenih nerednostih pri mestnem pogrebnem zavodu. Osebe, ki so nerednosti zakrile, bodo izročene, ali bolje rečeno, so že izročene, sodišču, poleg tega se bo

seveda še proti njim disciplinarno postopalo. Župan je poročal, da je mestni proračun za tekoče leto za en milijon dinarjev pasiven in bo tedaj potrebno čimprej poiskati novega kritja. Občine bodo baje v kratkem dobile nove predpise o budgetiranju. V tej seji se je razpravljalo vprašanje gradbe stanovanj, ker je občinski svet v principu sklenil povodom razprave o proračunu, da se dovoli dva in pol milijona dinarjev za gradbo stanovanj. Toda sedaj po dveh mesecih se je meščanska večina naenkrat premislila in pravi, da ni v interesu mestne občine, graditi stanovanja, pač pa bi se naj raje za omenjeno vsoto gradilo že stokrat obljubljeno, pa nikoli izvršeno, sicer zelo potrebno **sirotišnico**. To je taka kalkulacija, ki je precej prozorna. Dr. Lipold je rekel sicer v odseku, ko je to spremembo predlagal, da je to sicer njegovo osebno mnenje, toda temu mnenju se niso samo pridružili njegovi ožji tovariši à la Kejžar in Tumpej, ampak z vso ognjevitostjo se je oprjel tega mnenja tudi duhovnik g. Hrastelj, ki se je energično postavil na stran g. podžupana. Da so se temu stališču pridružili tudi gg. od nemškega kluba, ki so vsi brez izjeme hišni posestniki, ni treba posebej povdarjati. Delavski zastopniki so se kajpak postavili proti taki politiki po robu ter povedali, da to ni poštena politika in tudi ne dosledna, ako se ob proračunu delavskemu razredu nekaj dovoli, da se lažje proračun dobi, potem pa soglasne sklepe briskira; to je mahinacija in nič drugega. Seveda so gotovi gospodje pri živcih silno občutljivi, pa kaj radi svoja šila in kopita poberejo, kakor tista ženska, ki sicer resno ne misli na beg, vendar pa upa, da bo s tem moža omehčala, da ji bo vstregel na celi črti. Da, tam v odseku, tam včasih odkrijejo »demokratski« ljudi — svojo naturo. Malo bolj se ženirajo v plenarnih sejah. In tako je bilo glede tega spora, ali je bolj nujna sirotišnica ali pa stanovanja. Sodrugi Bahun je predlagal zgraditev 100 zasilnih stanovanj, toliko se jih po izjavi stavbenega urada lahko napravi iz vsote dveh in pol milijona dinarjev. To bi zelo mnogo zagleglo. Taka stanovanja se sama amortizirajo in občina pravzaprav ničesar ne žrtvuje. Sodrugi Bahun, Grčar in Jelen so ponovno utemeljevali stališče, ki ga zastopa v tem vprašanju klub delavcev v občinskem svetu. Toda gospoda se ne vda in ji vsi zdravi argumenti nič ne zaležejo. Hišni posestniki seveda delajo svojo politiko, toda trabanti, ki nimajo hiš, capljajo iz nerazumljivih razlogov za njimi. Sodr. Bahun je predlagal poimensko glasovanje, da se ne pozabi za bodoče ter svaril gospoda, naj dobro premisli, kaj dela. Nato se je takoj pojavilo vprašanje, da li ne bi kazalo zadevo odložiti ter vprašati strokovnjake, koliko bi se v resnici dalo zgraditi zasilnih stanovanj in kolika bi naj bila najemnina, s katero bi se amortizirala glavica, kot da tega ne bi že vedeli. Ta sklep je bil potem storjen. Več o tem prihodnjič.

Občni zbor podružnice »Svoboda«. Za dne 5. t. m. sklicani občni zbor se radi prepičle udeležbe ni dovršil. Zaradi tega se občni zbor nadaljuje v soboto, dne 25. maja 1929, ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu. Na dnevnem redu bo poleg volitve odbora tudi poročilo o kongresu centrale. Prav z ozirom na sklepe kongresa bo imel ta občni zbor rešiti važna načelna in organizatorična vprašanja. Zato je dolžnost slehernega »Svobodaša«, ki mu je delavska kultura kaj mar, da se zborovanja zanesljivo udeleži.

+ Nekaj posebnega Vam nudi pri nakupu birmanskih daril tvrdka M. Igerjev sin, Maribor, Gosposka ulica 15, trgovina z urami in zlatino. Samo prvovrstna kvaliteta, neverjetno nizke cene, poznano velika izbira, tudi na obroke.

Tržič.

Del programa, ki ga je zastopal bivši socijalistični klub v mestni občini, se bliža svojemu zaključku. V nedeljo, 19. maja 1929, otvorimo tržiški zdravstveni dom, ki je po številu domov tretji v Sloveniji. Zgradila ga je mestna občina s pomočjo higijskega zavoda v Ljubljani, katerega načelnik g. dr. Ivo Pirc je pokazal polno razumevanje in priskočil z vsemi svojimi izkušnjami in močmi na pomoč, ko je postala postavitev problem. Izposloval je na račun reparacij udobno leseno zgradbo, ki je postavljena na prvo nadstropje zidanega podstavka. Daje gre pohvala uvidevnosti tržiške prednice in tkalnice, ki je votirala znaten prispevek za kritje potrebnih stroškov; prav tako tudi ostala industrijska podjetja. V Zdravstvenem domu bodo nastanjeni prav vsi oddelki kakor po vseh drugih sličnih domovih. Tržič bo imel le še ta plus, da sta dve sobi namenjeni za porodnice, ki imajo svoj dom pretesen za take prilike. Tako je začetek zdravega razvoja naše dece storjen in v nedeljo otvorimo združeni svoj dom. Na predvečer se vrši v veliki dvorani Našega doma slavnostna akademija, pri kateri nastopijo vse šole tržiškega sodnega okraja in vsa kulturna društva z deklamacijami, petjem in godbo. V nedeljo nato je slovesna otvoritev doma s sledečim sporedom: Ob 9. uri je sprejem gostov na kolodvoru in sprevod v mesto, ob pol 10. je otvoritev higijske razstave, ki bo nastanjena v telovadnici meščanske šole in ki bo odprta ves teden in sicer brez vsake vstopnine, na kar že danes opozarjamo, potem slavnostni sprevod k domu in slovesna otvoritev. Po otvoritvi bo ogled doma. Mestna občina priredi skupni banket in sicer v hotelu Lončar.

Lajtersperk.

Stavka opekarških delavcev v Lajtersperku zmagovito končana. V Derwuschkovi

Gospo! Vzemite
za perilo samo
Persil!
To je prava pomoč!
Enoglasno
doni hvala vseh, ki ga poznajo. S Persilom — polovico manj dela, poceni pranje in neoporečno perilo! — tako pravi vsaka gospodinja, katera ga je enkrat poskusila.

Persil ostane Persil!
Persil pomaga štediti!
Persil

opekarni v Lajtersperku se je hotelo z začetkom letošnje sezijske delavstvu njihove že itak nizke mezde še znižati. Podjetnik je lanski dogovor glede mezd kratkoma razveljavil ter vsiljeval znižanje. Delavstvo si je potom svoje strokovne organizacije postavilo svoj predlog ter ga potom iste predložilo podjetju. Ker pa je podjetnik njihove zahteve odklanjal in zahteval za zmanjšane mezde celo več dela, je delavstvo seglo po zadnjem sredstvu in dne 8. t. m. stopilo kompaktno solidarno v stavko. Prva pogajanja, ki so se vršila v Mariboru dne 10. t. m. pri Inspekciji dela, so bila brezuspešna.

Dne 14. t. m. pa se je solidarnosti organiziranega delavstva moral podjetnik udati ter se je sklenila **kolektivna pogodba, s katero se zvišajo mezde od 10 do 18 odstotkov.** V pogodbi so dalje zapopadana mnoga važna socijalna vprašanja in naturalne dajatve, kakor: stanovanja, kurivo, razsvetljava itd. Stavko je vodila Splošna delavska zveza in so na pogajanjih sodelovali poleg zaupnikov še Jakomin, Haramina, Čeh, inž. Sorli in srežki poglavar g. dr. Ipavc. Delavstvu k njihovu uspehu čestitamo, delavci iz drugih podjetij pa naj vidijo, kaj zmore organizacija, solidarnost in zavednost.

Velika konjska dirka

se vrši na binkoštno nedeljo in pondeljek, 19. in 20. maja na Teznu ob vsakem vremenu

Začetek ob 1/2 15. uri.

Začetek ob 1/2 15. uri.

Kovinarji na Teznu in Mariboru.

Tajništvo posluje na Ruški cesti števil. 5 vsako nedeljo od 9. do 12. ure dopoldne in vsako sredo od 18. do 20. ure zvečer. Člani dobe istotam vse informacije.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Eksportna hiša

„LUNA“
Maribor, Aleksandrova cesta

Najcenejši nakup galanterije, vezanine, otroških igračk ter pletenine domačega izdelka:

otroške nogavice	od Din 5.—	naprej
damske	7.—	„
moške nog. (sokni)	6.—	„
vezanine	1.—	„
čipke	1.—	„

Pleteni telovniki z rokavi, puloverji, cele obleke, perilo za dame in gospode, opreme za novorojenčke lastnega izdelka. Nadalje nudim: kravate, samoveznice, svilene trake, gumb, sploh vse potrebščine za šivilje in krojače po brezkonkurenčnih cenah

Valjni mlin

NASTRAN, RADOMLJE

dobavlja svoje priznane najboljše pšenične mlevske izdelke po najnižjih dnevnih cenah. Zahtevajte ponudbo! Edino zastopstvo in komisija

MIŠKO BELEC, LJUBLJANA
DUNAJSKA CESTA ŠTEV. 7.

Tvorniška založba perila

zato izredno nizke cene pri največji izbiri. **Samoveznice, nogavice, konfekcija, čevlji** pri

JOS. KARNIČNIK, Maribor
Glavni trg števil. 11

RAZPIS.

Županstvo trga Trbovlje razpisuje mesto

STROJNIKA

pri hladilnici. - Plača po dogovoru. - Pravilno kolekovane prošnje s pričevali o usposobljenosti je predložiti najkasneje do 22. t. m. ob 12. uri opoldne v občinski pisarni.

TRBOVLJE, dne 15. maja 1929.

Župan: **I. Sitar.**

Pridobivajte naročnike
za „Delavsko Politiko!“